

Översvämningar, skogsbränder och stormar: vad är EU:s svar på naturkatastrofer?

Ta reda på mer om hur EU hjälper européer att återhämta sig från effekterna av naturkatastrofer.

Översvämning i Larissa, centrala Grekland, i september 2023.

Frekvensen och intensiteten av naturkatastrofer i Europa ökar. Till stor del på grund av [klimatförändringar](#) och urbanisering har européer varit tvungna att hantera mer extremt väder inklusive värmeböljor, torka, skogsbränder, översvämningar och stormar de senaste åren.

Naturkatastrofer i Europa

Som [Europeiska miljöbyrån påpekar](#) har den globala temperaturen ökat, med 2023 som det

varmaste året på över 100 000 år. Dessutom är Europa den snabbast värmande kontinenten och temperaturerna förutspås stiga ytterligare.

Detta resulterar ofta i extrema väderförhållanden, som torka och skogsbränder. Till exempel förvärrades rekordtorkan 2022 av [skogsbränder](#) som konsumerade 900 000 hektar i södra Europa – ett område lika stort som Korsika. År 2023 brände skogsbränder ytterligare 500 000 hektar, främst i Grekland, Italien, Spanien och Portugal.

Klimatförändringarnas inverkan handlar dock inte bara om extrem värme; det har också lett till allvarliga översvämningar över hela Europa. Under de senaste 30 åren har översvämningar drabbat 5,5 miljoner människor i EU, orsakat 3 000 dödsfall och över 170 miljarder euro i ekonomisk skada.

År 2021 orsakade översvämningar i Tyskland och Belgien 44 miljarder euro i skador och mer än 200 dödsfall. År 2023 uppskattades skadorna i Slovenien till 16 procent av nationell BNP, och den ekonomiska förlusten från stormen Daniel i Grekland bedömdes nå miljardbelopp i euro. Förödande översvämningar drabbade Österrike, Tjeckien, Tyskland, Ungern, Polen, Rumänien och Slovakien i september 2024.

Dessa naturkatastrofer leder inte bara till materiella skador och förlust av människoliv, utan påverkar också ekosystem, jordbruk, vattenförsörjning, hälsa, energisäkerhet, livsmedelssäkerhet, infrastruktur, turism och kan slå mot ekonomin och finansmarknaderna.

Vad kan EU göra för att hantera och återhämta sig från naturkatastrofer?

Civilskyddsmekanism

När en nödsituation inträffar kan EU i första hand aktivera sin [civilskyddsmekanism](#). Det är en mekanism för att organisera och samordna en nödgärder mellan de deltagande staterna, som inkluderar alla EU-länder samt 10 andra europeiska länder (Albanien, Bosnien och Hercegovina, Island, Moldavien, Montenegro, Nordmakedonien, Norge, Serbien, Turkiet, och Ukraina).

Civilskyddsmekanismen erbjuder logistiskt och operativt stöd på plats för att förbättra förebyggande, beredskap och reaktion på katastrofer.

Solidaritets- och nödhjälpsreserv (SEAR)

Sedan 2021 slår Solidarity and Emergency Aid Reserve (SEAR) samman två mekanismer för att effektivisera biståndsprocessen, vilket möjliggör både snabbare och mer flexibla nödgärder och för långsiktiga återhämtningsinsatser: den tidigare Europeiska nödhjälpsreserven och EU:s solidaritetsfond.

Under revideringen av EU:s långtidsbudget för 2021-2027, godkänd 2024, höjdes den maximala

budgeten för SEAR från 1,2 miljarder euro till 1,5 miljarder euro.

Solidaritets- och nödhjälpsreserven (SEAR) ger ett snabbt finansiellt svar på alla typer av nödsituationer som naturkatastrofer eller humanitära kriser i EU-länder eller dess grannländer. Till exempel gav den stöd till Turkiet efter två jordbävningar 2020 och 2023. Den kan snabbt betala ut medel för att hjälpa till med omedelbart humanitärt bistånd och räddningsinsatser såsom tillhandahållande av mat, tak över huvudet, medicinsk hjälp och transport och logistik, samt återuppbyggande.

Inom SEAR erbjuder [EU:s solidaritetsfond](#) (EUSF) mer långsiktigt ekonomiskt stöd till EU-länder eller kandidatländer, främst i händelse av en större naturkatastrof som översvämning, skogsbrand, jordbävning, storm eller torka, eller sedan 2020 i stora folkhälsokriser, som [Covid-19](#).

Över 8,2 miljarder euro har betalats ut för olika återhämtningsinsatser sedan EUSF inrättades 2002. Översvämningar är den vanligast finansierade händelsen medan de största beloppen har anslagits för återhämtningsinsatser efter jordbävningar.

EU:s sammanhållningspolitik

Ett annat verktyg för långsiktig återhämtning och återuppbyggnad är medel från [EU:s sammanhållningspolitik](#) för att återuppbygga infrastruktur, reparera skadade offentliga tjänster och förbättra katastrofberedskapen för framtida nödsituationer.

Inom sammanhållningspolitiken kan [Europeiska regionala utvecklingsfonden](#) (ERUF) ge stöd till infrastruktur, och [Europeiska socialfonden](#) (ESF+) stöder sociala återhämtningsinsatser såsom utbildning eller psykologiskt stöd. [EU:s sammanhållningsfond](#) används främst för att investera i miljö och transporter i de mindre ekonomiskt välmående EU-länderna, men kan även användas för att finansiera katastrofförebyggande, återhämtning och återuppbyggnad.

Förbättra beredskapen

Även om naturkatastrofer kan inträffa var som helst och när som helst, är beredskapsnivån för länder och samhällen viktiga för att mildra deras inverkan.

EU har många policyer och initiativ som syftar till att bygga motståndskraft. Genom den [europeiska gröna given](#) siktar EU på att vara klimatneutralt till 2050 och ta itu med den globala uppvärmningen som driver många av naturkatastroferna. Med verktyg som [EU:s anpassningsstrategi](#) vill EU få motståndskraft för klimatpåverkan.

Ledamöterna efterlyser mer finansiering och snabbare reaktion på naturkatastrofer

I oktober 2024 godkände parlamentet kommissionens förslag att [mobilisera Europeiska unionens solidaritetsfond för att hjälpa Italien, Slovenien, Österrike, Grekland och Frankrike](#) att

reparera skador från extrema översvämningar och cykloner 2023.

En månad tidigare efterlyste ledamöterna mer finansiering för att [stärka EU:s beredskap för att reagera på naturkatastrofer](#) och betonade behovet av brådskande investeringar i översvämningshantering och åtgärder för att förebygga översvämningrisker.

Parlamentet efterlyste en snabbare tilldelning av pengar från EU:s solidaritetsfond. Dessutom föreslog parlamentsledamöterna att EU:s framtida sammanhållningspolitik borde fokusera ännu mer på att minska och anpassa klimatförändringarna och att kommissionen borde lägga fram en europeisk klimatanpassningsplan.

Den flexibla användningen av andra EU-medel kan också hjälpa i efterdyningarna av naturkatastrofer. I december 2024 godkände parlamentet regler som tillåter användning av Europeiska regionala utvecklingsfonden, Sammanhållningsfonden och Europeiska socialfonden Plus för [snabb och flexibel finansiering av återhämtningsinsatser](#). Reglerna kommer att gälla retroaktivt för att erbjuda hjälp vid naturkatastrofer som inträffat efter den 1 januari 2024.

Dessutom tillät parlamentet också användningen av outnyttjade pengar som anslagits för landsbygdsutveckling för att hjälpa katastrofdrabbade bönder, skogsinnehavare och småföretag verksamma inom jord- och skogsbruk.

Länkar

[EPRS: EUSF mobilisering för översvämningar 2023 i Italien, Slovenien, Österrike, Grekland och Frankrike](#)

[Faktablad Solidaritetsfonden](#)